

Kovid-19 Salgını Sonrası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Çevrim İçi Modeller: Ankara Üniversitesi TÖMER Örneği*

Online Models for Teaching Turkish as a Foreign Language Following the COVID-19 Pandemic: The Case of Ankara University TÖMER

Uğur OKUR** , Mehmet GÜRLEK***

* Bu çalışma "Kovid-19 Salgını Sonrası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Çevrim İçi Modeller: Ankara Üniversitesi TÖMER Örneği" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** (Doktora Öğrencisi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Doktora Programı, İstanbul, Türkiye

*** (Doç.Dr.), İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Dilbilimi Bölümü, İstanbul, Türkiye

ORCID: U.O. 0000-0002-8670-1443;
M.G. 0000-0002-3601-8005

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Uğur OKUR,
İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Doktora
Programı, İstanbul, Türkiye
E-posta: ugor.okur@altinbas.edu.tr

Başvuru/Submitted: 02.12.2022

Revizyon Talebi/Revision Requested:
03.01.2023

Son Revizyon/Last Revision Received:
03.01.2023

Kabul/Accepted: 03.01.2023

Online Yayın/Published Online: 16.01.2023

Atıf/Citation: Okur, U. & Gurlek M. (2022).

"Kovid-19 salgını sonrası yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde çevrim içi modeller: Ankara Üniversitesi TÖMER Örneği. *Dilbilim Dergisi - Journal of Linguistics*, 39, 51-66.

<https://doi.org/10.26650/jol.2022.1213471>

öz

Kovid-19 salgınına kadar olan dönemde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğu yüz yüze öğretim üzerinedir. Ancak Kovid-19'la başlayan pandemi sürecinde derslerin çevrim içi olarak yapılması zorunluluğu doğmuştur. Bu zorunluluktan kaynaklanan geçişin hızlı olmasından kaynaklı öğrencilerin çeşitli zorluklar yaşadıkları alanda çalışanlar tarafından sıkça dile getirilmekteydi. Çalışmamızın çıkış noktasını bu durum oluşturmuştur. Buradan hareketle Ankara Üniversitesi TÖMER'de yapılan çevrim içi öğretim modelini incelemek ve öğrencilerin bu model hakkındaki görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Ankara Üniversitesi TÖMER'in Kadıköy ve Taksim (şimdiki adıyla Beşiktaş) Şubelerindeki 24 öğrenciyle görüşülmüştür. Çalışmamızda nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Veriler 22 sorudan oluşan açık uçlu cevapların verilebileceği yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiş olup içerik analizi yapılarak bulgulara ulaşılmıştır. Katılımcılar bugüne kadar aldıkları eğitimlerin kendilerini çevrim içi eğitime hazırlamadığını düşünmektedirler. Çevrim içi eğitimde yazma becerisi, geliştirilmesi en zor olan dil becerisidir. Öğreticiler yüz yüze sınıflarda kendilerini daha rahat hissettiklerini belirtmekle birlikte pandemi sonrasında çevrim içi derslerin devam etmesi durumunda çevrim içi olarak çalışmaya devam etmek istemektedirler. Katılımcıların cevaplarına bakıldığında çevrim içi derslerde kullanılmakta olan Yeni Hitit Seti'nin çevrim içi dersler için pek de uygun olmadığı yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Katılımcılar genel olarak çevrim içi derslerde kullanılan Zoom adlı ara yüzden memnundurlar.

Anahtar kelimeler: Yabancılar Türkçe öğretimi, çevrim içi dil öğretimi, çevrim içi modeller, TÖMER, YADOT

ABSTRACT

Until the COVID-19 pandemic, the majority of studies on teaching Turkish as a foreign language focused on face-to-face teaching. During the COVID-19 pandemic, however, conducting lessons online became mandatory, and those working in the field frequently mentioned how instructors experienced various

difficulties due to the rapid transition that arose from this requirement. This situation constitutes the starting point of this study. From this point of view, the study aims to examine the online teaching model at the Turkish and Foreign Languages Research and Application Center (TÖMER) of Ankara University and to reveal the instructors' opinions about this model. For this purpose, the study the case study, a qualitative research design, to interview 24 instructors from the Kadıköy and Taksim (now Beşiktaş) branches of Ankara University TÖMER. The study obtained the data using a semi-structured interview form consisting of 22 questions with open-ended answers and arrived at the findings using content analysis. The participants are seen to think the training they have received so far to have not prepared them for online education, with writing being the most obvious difficult-to-develop skill. Although the instructors stated having felt more comfortable in face-to-face classes, they would like to continue working online should online courses continue after the pandemic. When looking at the participants' answers, they are seen to have stated TÖMER's *Yeni Hitit* Set that is used in online courses to not be very suitable for the online courses. In addition, the participants are generally satisfied using Zoom in the online courses.

Keywords: Teaching Turkish to foreigners, online language teaching, online models, TÖMER, YADOT

EXTENDED ABSTRACT

This study aims to obtain instructors' opinions about the process of online courses for teaching Turkish to foreigners using the Ankara University TÖMER model during the COVID-19 pandemic. In this context, the study has interviewed 24 instructors working at the Ankara University TÖMER's Kadıköy and Taksim (now Beşiktaş) branches in Istanbul.

The study uses the case study design, a qualitative research method. The data were obtained using a semi-structured interview form of 22 open-ended questions. Due to the pandemic, the study sent the interview forms to the participants by e-mail and WhatsApp and subjected the participants' answers to content analysis in order to arrive at the findings.

According to the study's findings, the training the teachers had received throughout their education life was concluded to have not prepared them for online teaching, and the teachers wanted to receive further training to be given on this subject. The teachers stated having had difficulty developing writing skills for all levels of the online courses, in addition to conversation and verbal expressions at the A1 level and developing listening and speaking skills at the A2 level. No additional significant difficulties apart from writing can be said to have been experienced at the B1, B2 and C1 levels.

The teachers stated having felt more comfortable in face-to-face classes, with the most important reasons for this being ease of communication, ease of using gestures, facial expressions, body language, and eye contact. However, the teachers stated that they would like to continue working online should online courses continue after the epidemic.

According to the teachers, the most important advantages of online courses involve the savings with regard to time, space, and transportation; the effective use of visual materials; and accessibility. Accessibility entails the aim of enabling learners to attend classes through the internet regardless of where they are and thus the ability to reach more students. According to the teachers, some of the disadvantages of online courses involve the difficulties in developing certain skills, the difficulty in communicating with learners, a lack of focus, the length of class hours, and technical problems.

The participants generally stated the *Yeni Hittit Turkish for Foreigners* textbooks that they use in the online courses to not be suitable for online courses. The most important reasons why the participants did not find this textbook suitable are due to the book having been prepared for face-to-face teaching and the book being heavy and intense in terms of content.

The interface application Zoom has been used to conduct online courses, and the majority of participants appreciated it and considered it to be sufficient. However, they added that the addition certain features could have Zoom become an even more effective interface for language teaching.

1. Giriş

Her geçen gün gelişmekte ve değişmekte olan teknolojiye ayak uydurmak çağımızın en önemli gereksinimlerinden biridir. Bu sayede yaptığımız her işi geliştirebilir ve sürdürülebilir hâle getirebiliriz. Günümüzde teknolojik gelişmelerin ve internet teknolojisinin etkileri devasa boyutlara ulaşmış ve birçok alanda etkisini göstermektedir.

Bilgisayar ve internet teknolojisinin gelişmesi çeşitli iş kollarının bu teknolojiyen yararlanılmasını sağlamıştır. Geliştirilen farklı sistemler, internet siteleri, forumlar, sosyal medya platformları, yazılımlar, iletişimi hızlı ve kaliteli bir şekilde gerçekleştirmemizi sağlayan internet tabanlı uygulamalar farklı sektörler tarafından alınıp kendi ihtiyaçları doğrultusunda kullanılmaktadır. Bunlardan biri de eğitim sektörüdür.

Bach, Haynes ve Smith'e (2007) göre eğitim-öğretimde teknolojiye direnmenin mümkün olmadığı, bu duruma uyum sağlanarak öğrenme kalitesini ve öğrenci deneyimlerini arttırmak için teknolojiden mümkün olduğu kadar fazla yararlanması gerekmektedir.

Bilgisayar ve internet aracılığıyla yapılan öğrenmeler çeşitlilik arz etmekte ve farklı şekillerde adlandırılmaktadır: Kaynak Tabanlı Öğrenme, Teknoloji Tabanlı Öğrenme, Uzaktan Öğrenme, E-öğrenme, Çevrim İçi Öğrenme, İnternet Tabanlı Öğrenme, Web Tabanlı Öğrenme, Bilgisayar Tabanlı Öğrenme (Anohina, 2005). Saul (2004), Anderson (2008) ve Ally (2008) çevrim içi öğrenme ile ilgili birçok farklı terminoloji kullanıldığını (teknoloji tabanlı öğrenme, uzaktan öğrenme, e-öğrenme, sanal öğrenme, çevrim içi öğrenme, ağda öğrenme, internet tabanlı öğrenme, web tabanlı öğrenme, bilgisayar tabanlı öğrenme, ...) belirterek çevrim içi öğrenme ile ilgili genel bir tanım geliştirmenin zor olduğunu belirtmişlerdir.

Kanninen (2009) çevrim içi öğrenmeyi uzaktan eğitimin bir formu olarak ele almış ve öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmelerine katkısının daha fazla olduğunu belirtmiştir. Khan (2001) Çevrimiçi öğrenmeyi Web'i kullanarak uzaktaki bir kitleye kaynakların eş zamanlı ve ayrı zamanlı dağıtımını sağlayan yenilikçi bir yaklaşım olarak tanımlamışken, Govindasamy (2001) ise internet, intranet, extranet ve hipermetin/hiperortam dokümanları gibi elektronik ortamlar aracılığıyla dağıtılan eğitim olarak tanımlamıştır. Feldman ve Zucker (2015) online öğretim ve öğrenmeyi internet üzerinden verilen yeni bir fakülte olarak tanımlamaktadır. Çevrimiçi eğitimin gerçek zamanlı (senkron) ve her zaman, her yerde (eşzamanlı) etkileşimler içerdiğini belirtirler. Ayrıca iki paralel sürecin çevrimiçi bir ortamda gerçekleştiğine inanmaktadırlar. Çevrimiçi öğrenme, herhangi bir modülde ne kadar çevrimiçi içerik ve öğrenme sürecinin kullanıldığına bağlı olarak, web'e bağlı, web'e bağımlı veya tamamen çevrimiçi kategorilere yer alabilir (Sancho, 2007).

Aralık 2019'da Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkan Kovid-19 salgını 4 ay gibi kısa bir sürede bütün dünyaya yayılmış ve hayatın her alanında etkilerini fazlasıyla göstermiştir. Salgınla beraber hayatın akışı ve ritmi tüm dünyada değişmiştir (Zhao, 2020). Bu değişim diğer sektörlerde yaşandığı gibi eğitim sektöründe de yaşanmıştır. Eğitim kurumlarının kapatılması ve yüz yüze eğitime ara verilmesiyle dünyada tüm eğitim düzeylerinden öğrenci

nüfusunun yaklaşık yarısına karşılık gelen 1,6 milyar öğrencinin eğitimi kesintiye uğramıştır (UNESCO, 2020; UNICEF, 2020; akt. Bozkurt, 2020). UNESCO’NUN 2020 verilerine göre Türkiye’de salgın nedeniyle eğitimi kesintiye uğrayan öğrenci sayısı yaklaşık 25 milyondur. Bu öğrencilerin 7 milyondan fazlası yüksek öğretim eğitimi alan öğrencilerden oluşmaktadır. Yaşanan bu sorunlardan dolayı eğitime başlanması bir zorunluluk haline gelmiş ve eğitime başlanması için çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

Yaşanan farklı durumlara uyum sağlayabilmek, zorlu koşullarda bile eğitim öğretimi sürdürebilmek ve değişen ihtiyaçlara hızla cevap verebilmek adına teknolojiyen yararlanmak işimizi kolaylaştırmaktadır. Özellikle Covid-19 salgınıyla birlikte eğitim-öğretim faaliyetlerinin yüz yüze yapılamamasından dolayı eğitim-öğretimin bütün kademelerinde aksamalar yaşanmasına neden olmuştur. Yaşananlar göz önünde bulundurulduğunda en iyi çözümün bilgisayar ve internetin kullanıldığı sistemlerden yararlanmak olduğu açıktır. Çünkü bu sistemde insanların fiziksel olarak bir araya gelmesine gerek olmadığı gibi sanal bir sınıf ortamı oluşturmak da mümkündür. Buradan yola çıkarak ilkokullar, liseler, üniversiteler, özel okullar ve dil okulları ya kendi sistemlerini kurmuş ya da hazır olan sistemleri satın alarak eğitim-öğretime bir şekilde devam etmişlerdir. Bu süreçte çevrim içi öğretim öne çıkmıştır.

2. Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan durum (örnek olay) çalışması kullanılmıştır. Çalışmada nitel yöntemlerin en çok kullanılanı olan görüşme tercih edilmiştir. Katılımcıların görüşlerini almak amacıyla açık uçlu sorulara dayanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formlarını uygulamaya başlamadan önce görüşme formunun geçerliliği konusunda alanda çalışan akademisyenlerden görüş alınmıştır. Ayrıca görüşmenin ön denemesi için yabancılara Türkçe öğretimi alanında aktif olarak çalışmakta olan farklı kişilerden görüşler alınmıştır.

Çalışmada katılımcılara sorulan soruların belirlenmesi aşamasında literatüre bakılmış ve benzer çalışmalarda elde edilen bulgular incelenmiştir. Ayrıca kendi tecrübelerimizden ve alanda tecrübeli öğretim görevlileri ile yapılan görüşmelerin ardından ortaya çıkan veriler ışığında yaşandığı/yaşanabileceği tahmin edilen sorunlara yönelik sorular hazırlanmıştır. Soruların hazırlanması aşamasında; soruların kolay anlaşılabilir olması, açık uçlu sorulardan oluşması, yönlendirmeden kaçınılması, soruların mantıklı bir biçimde düzenlenmesi gibi kurallara da dikkat edilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2018:132).

Verilerin toplanması amacıyla görüşme soruları GoogleDocs ortamında uygun hâle getirilmiştir. GoogleDocs formatına uygun hale getirilen görüşme formu e-posta ve WhatsApp aracılığıyla katılımcılara ulaştırılmıştır. Gönüllü olarak çalışmaya katılmak isteyenler çalışmaya dâhil edilmiştir. Ankara Üniversitesi TÖMER’den araştırma izni alınarak yaklaşık 10 günlük süre içinde Ankara Üniversitesi TÖMER’in İstanbul’da bulunan Kadıköy ve Taksim (şimdiki adıyla Beşiktaş) Şubelerinde Türkçe öğreticisi olarak çalışan ve salgın süreciyle birlikte çevrim içi

derslerde aktif olarak görev yapan 24 öğreticinin cevapları internet ortamında toplanmıştır. İnternet ortamında toplanan cevaplar bilgisayar ortamına indirilmiş ve cevaplar düzenlenerek analiz yapılmaya hazır hale getirilmiştir.

Çalışmada elde edilen veriler içerik analizinin aşamalarına dikkat edilerek çözümlenmiştir. Katılımcıların vermiş oldukları cevaplardan yola çıkarak temalar ve alt temalar oluşturulmuştur. Elde edilen veriler tema ve alt temalara uygun şekilde düzenlenmiş ve buradan da bulgulara ulaşılmıştır. Çalışmada, katılımcılar K1, K2, K3, ... şeklinde kodlanmıştır. Katılımcıların sorulara vermiş oldukları cevaplardan doğrudan alıntılar yapılmıştır.

3. Bulgular

Öğreticilerin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara verdikleri yanıtlar çözümlenmiş olup öğreticilerin çevrim içi öğretime dair görüşlerine ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Katılımcılara sorulan “*YADOT alanında aldığınız eğitimler/sertifika programları/yüksek lisans/doktora derslerinin sizi çevrim içi derslere hazırladığını düşünüyor musunuz?*” sorusuna 6 öğretici aldıkların eğitimin kendilerini çevrim içi derslere hazırladığını, 3 öğretici ise aldıkların eğitimlerin kendilerini çevrim içi eğitime hazırlamadığını belirterek bununla ilgili bir yorumda bulunmamıştır. Aldıkları eğitimin kendilerini çevrim içi eğitime hazırlamadığını düşünenlerin verdikleri yanıtlar (n=15) çözümlenerek Tablo 1’deki temalar ortaya çıkarılmıştır.

Tablo 1. Alınan Eğitimlerin Öğreticileri Çevrim İçi Derslere Hazırlayıp Hazırlamadığıyla İlgili Öğretici Görüşleri	
Temalar	Kişi Sayısı (n)
Çevrim içi eğitimle ilgili ders/program eksikliği	15
Çevrim İçi formasyon eğitimi	1
Ders veren akademisyenlerin çevrim içi derslerle ilgili deneyim eksikliği	1
Eğitimci çabası	2

Katılımcılar, eğitim hayatları boyunca almış oldukları eğitimlerin yüz yüze eğitimi kapsadığını, hazırlanan eğitim programlarında çevrim içi öğretimle ilgili bir ders/program bulunmadığını (n=15) belirtmişlerdir. Bazı katılımcılara göre salgın ile başlayan çevrim içi eğitim süreci öğreticilerin yoğun çabaları ile ilerlemiştir (n=2). Katılımcılardan 1’i aldıkların eğitimlerde çevrim içi eğitime dair derslerin verilmemesinin nedeni olarak dersleri veren hocaların bu konuda yeterli bilgiye ve tecrübeye sahip olmadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 1 öğretici de çevrim içi öğretim alanında özel bir formasyon programının açılması gerektiğini belirtmiştir.

Katılımcılara ait bazı görüşler şu şekildedir:

K4: “Tüm Türkiye’de olduğu gibi kurumumuzda da çevrim içi ders verme durumu çok yeni ve beklenmedik bir durumu ve hazırlıksız yakalandı. Bu süreç planlı bir şekilde ilerlemedi, eğiticilerin çabalarına ve deneme yanılma yoluna bırakıldı. Süreç ilerledikçe bazı şeyler değiştirildi/düzeltilti. Covid-19 ortaya çıkmadan önce aldığımız tüm eğitimler sınıf içi derslere göre verildi çünkü çevrim içi ders vermenin fikri bile yoktu.”

K5: “Bu yeni bir öğretim ortamı, kendine has özellikleri var. Her ne kadar öğretmenlik mesleğine dair dersler, stajlar, formasyonlar alınsa da tüm bunlara ek bir formasyon gerekir.”

K14: “Çünkü verilen eğitimlerin içeriğinde çevrim içi eğitim ile ilgili program yoktu.”

K:24: “Bu dersleri veren hocaların bu konuya ilişkin deneyimi olmadığını düşünüyorum.”

Katılımcıların “Çevrim içi derslerde hangi seviyede hangi becerileri geliştirmekte zorlanıyorsunuz?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar değerlendirildiğinde Tablo 2’de gösterilen sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Tablo 2. Öğreticilerin Düzeylere Göre Geliştirmekte Zorlandıkları Beceriler					
Seviye	Okuma	Yazma	Dinleme	Karşılıklı Konuşma	SözlüAnlatım
A1	6	16	8	13	10
A2	5	13	8	12	6
B1	2	17	4	6	4
B2	2	19	3	4	3
C1	2	18	4	4	2

Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlara bakıldığında çevrim içi derslerde bazı becerileri geliştirmekte zorlandıklarını belirlenmiştir. Tabloya bakıldığında katılımcıların A1 seviyesinde en çok yazma (n=16) ve karşılıklı konuşma becerisini (n=13) geliştirmekte zorlandıkları görülmektedir. 10 katılımcı sözlü anlatım, 8 katılımcı dinleme ve 6 katılımcı da okuma becerisini geliştirmekte zorlandığını belirtmiştir.

Katılımcıların yanıtları değerlendirildiğinde A2 seviyesinde en çok yazma (n=13) ve karşılıklı konuşma (n=12) becerileri geliştirmekte zorlandıkları belirlenmiştir. 8 katılımcı dinleme, 6 katılımcı sözlü anlatım ve 5 katılımcı ise okuma becerisini geliştirmekte zorlandığını belirtmiştir.

B1 seviyesinde katılımcıların geliştirmekte zorlandıkları becerilere bakıldığında ilk sırada 17 katılımcı ile yazma becerisi gelmektedir. 6 katılımcı karşılıklı konuşma, 4 katılımcı dinleme, 4 katılımcı sözlü anlatım ve 2 katılımcı da okuma becerilerini geliştirmekte zorlandıklarını ifade etmişlerdir.

Tabloya bakıldığında katılımcıların B2 seviyesinde geliştirmekte zorlandıkları becerilerin başında yazma (n=19) gelmektedir.

Çevrim içi derslerde C1 seviyesinde katılımcıların geliştirmekte en çok zorlandıkları beceri yazmadır (n=18).

Tablo 2 genel olarak değerlendirildiğinde bütün katılımcıların bütün seviyelerde yazma becerisini geliştirmekte zorlandıkları görülmektedir. Ayrıca A1 ve A2 seviyesinde yazma becerisinin dışında karşılıklı konuşma becerisini geliştirmekte de zorlanıldığı açıkça görülmektedir.

Katılımcılara sorulan “Yüz yüze sınıflarda mı çevrim içi sınıflarda mı kendinizi daha rahat/ daha verimli hissediyorsunuz? Neden?” sorusuna 6 katılımcı çevrim içi sınıflarda kendini daha rahat hissettiğini, 14 katılımcı ise kendilerini yüz yüze sınıflarda daha rahat hissettiklerini belirtmişlerdir. 1 katılımcı hem yüz yüze hem de çevrim içi sınıflarda kendini rahat hissettiğini belirtmiştir. 3 katılımcı ise hem sınıf içi hem de çevrim içi sınıflarda kendilerini rahat hissetmekle birlikte tercihlerinin bir nebze de olsa yüz yüze sınıflardan yana olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Yüz yüze sınıflarda kendilerini daha rahat/verimli hisseden katılımcıların neden yüz yüze sınıfları tercih ettikleriyle ilgili sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar değerlendirildiğinde oluşan temalar Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğreticilerin Yüz Yüze Sınıfları Tercih Etme Nedenleri	
Temalar	Kişi Sayısı (n)
İletişim kurma kolaylığı	7
Sorunlara anında müdahale edebilme	2
Verimlilik	3
Geribildirim hızı	2
Jest, mimik, beden dili ve göz temasının rahatça kullanılabilmesi	7

Yüz yüze sınıflarda kendilerini daha rahat/verimli hisseden katılımcılar öğrencilerle iletişim kurmanın yüz yüze sınıflarda daha kolay olduğunu (n=7) çünkü jest, mimik, beden dili ve konuşurken öğrencilerle göz teması kurma gibi iletişimi güçlendiren unsurların rahatça kullanılabilmesini (n=7) belirtmişlerdir. Katılımcılara göre iletişimin kolay olmasının sağladığı avantajla öğrencilerin sorunlarına müdahale edebilme (n=2) ve dolayısıyla geribildirim hızının öğrenciye ulaşma hızı (n=2) derslerin de verimliliğini (n=3) arttırmaktadır.

Katılımcılara ait bazı görüşler şu şekildedir:

K1: “Yüz yüze sınıflarda kendimi daha rahat hissediyorum çünkü öğrenci ile iletişim kurmak ve bir sorun olduğunda müdahale etmem daha kolay ve rahat oluyor.”

K11: “Yüz yüze sınıflarda. Çünkü öğrencileri birebir görmek, konuşmak, jest ve mimikleri kullanabilmek dersi daha verimli işlememi sağlıyor.”

K17: “Açıkçası yüz yüze sınıflarda kendimi daha rahat hissediyorum çünkü sınıf içinde yürüme, jest-mimik kullanma dersi daha etkili hale getiriyor. Dersi anlamayan bir öğrenciyi daha rahat fark edip müdahale edebiliyorum. Çevrim içi derslerde öğrenci kamera açmamışsa konuyu anlayıp anlamadığını fark etmek çok zorlaşıyor.”

K19: “Yüz yüze sınıflarda daha rahat ve verimli olduğumu düşünüyorum. Hem hareket özgürlüğü, drama yapma şansı olması derste çok etkili ve öğrenciyi dinamik tutuyor, hem de öğrenciyle etkileşim içinde olmak, anında dönütler verebilmek, öğrenciye yakın olmak, defterini görmek, birer bir ilgilenmek gibi noktalarda daha verimli olduğu söylenebilir.”

Katılımcıların “Salgın sonrası çevrim içi derslere devam edilecek olursa devam etmek ister misiniz?” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında büyük bir çoğunluğun (n=22) salgın sonrasında çevrim içi derslere devam edilmesi durumunda bu şekilde çalışmak istedikleri görülmüştür. Yalnızca 2 öğretici salgın sonrası çevrim içi derslere devam etmek istemediği yönünde görüş bildirmiştir. Bu soruya ilişkin temalar Tablo 4’te gösterilmiştir.

Temalar	Kişi Sayısı (n)
Evet	22
Hayır	2

Öğreticilerin salgın sonrası çevrim içi derslere devam etme yönünde isteklerinin bulunduğunu Tablo 4’teki veriler göstermektedir. Tablo 3’e bakıldığında ise büyük sayıda katılımcının (n=14) yüz yüze sınıfta kendini daha rahat hissettiği görülmektedir. Katılımcıların salgın sonrası çevrim içi derslere devam etme istekleri ve kendilerini yüz yüze sınıflarda daha rahat hissetmeleri gibi bir zıtlık ortaya çıkmaktadır.

Katılımcıların “Çevrim içi derslerin sizin açınızdan avantajları nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde ortaya çıkan temalar Tablo 5’te gösterilmiştir.

Temalar	Kişi Sayısı (n)
Zaman, mekân ve ulaşımdan tasarruf	11
Konfor	5
Ulaşılabilirlik	7
Güvenlik	1
Görsel ve materyallerin etkili kullanımı	7
Kendini geliştirme	2

Katılımcıların büyük çoğunluğu (n=11) çevrim içi derslerin zaman, mekân ve ulaşım konularında kendilerine avantaj sağladığını düşünmektedir. Katılımcılardan bazıları çevrim içi dersler sayesinde kursların daha ulaşılabilir (n=7) hâle geldiğini ve öğrencilerin bunu evlerindeki/ülkelerindeki konforlarını bozmadan (n=5) yapabileceklerini belirtmektedirler. Ayrıca internet ve bilgisayar aracılığıyla görsel ve materyallerin daha etkili kullanılması (n=7) da diğer bir avantaj olarak görülmektedir.

Katılımcılara ait bazı görüşler şu şekildedir:

K1: “Çevrim içi eğitim vererek bu alanda kendimi geliştirebilirim.”

K7: “Özellikle daha fazla insana daha kolay bir şekilde ulaşabilmek açısından çevrim içi derslerin yüz yüze derslere nazaran daha avantajlı olduğu kanaatindeyim.”

K14: “Pek çok avantajı var öncelikle kursa ulaşmak için vakit kaybı yok. Mesafeler önemsiz. Zaman esnek kullanılabilir. En önemlisi en rahat olduğumuz ortamda çalışabiliriz.”

K15: “Çevrimiçi derslerin öğretici için avantajları görsel materyallerin, slaytların dersi daha akıcı hale getirip öğretim sürecini hızlandırması ve zaman kazandırmasıdır.”

K17: “Pandemi sürecinde güvenilir bir şekilde derslere devam edebilmek.”

Katılımcıların “Çevrim içi derslerin sizin açınızdan dezavantajları nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde ortaya çıkan temalar Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Öğreticilere Göre Çevrim İçi Derslerin Dezavantajları	
Temalar	Kişi Sayısı (n)
Ders saatlerinin uzunluğu	5
Teknik sorunlar	5
Sağlık sorunları	4
Odaklanma sorunu	6
Sosyalleşememe	2
Ev-İş ayrımının kalmaması	1
Jest, mimik ve beden dilinin yetersiz kullanımı	5
Bazı becerileri geliştirmede yaşanan zorluklar	7
Öğrencilerle iletişim kurmanın güçlüğü	6
Bilginin öğrenciye ulaşıp ulaşmadığını kontrol etmede yaşanan güçlük	4

Katılımcıların “Çevrim içi derslerin sizin açınızdan dezavantajları nelerdir?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlara bakıldığında 5 katılımcının ders saatlerinin uzunluğu ile ilgili sorunlar yaşadığı, bazı katılımcıların (n=5) teknik sorunlar yaşadığı, 4 katılımcının ise sağlıkla ilgili sorunlar yaşadığı görülmektedir. Bazı katılımcılar çevrim içi derslerde odaklanma ile ilgili sorunlar yaşadığını (n=6) belirtmişken bazı katılımcılar ise çevrim içi derslerin yapıldığı dönemlerde sosyalleşme (n=2) konusunda sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca jest, mimik ve beden dilinin yetersiz kullanımı (n=5), bazı becerileri geliştirmede yaşanan zorluklar (n=7), öğrencilerle iletişim kurmanın güçlüğü (n=6) ve bilginin öğrenciye ulaşıp ulaşmadığını kontrol etmede yaşanan güçlükler (n=4) ile ilgili yaşanan durumları çevrim içi derslerin dezavantajları olarak görmekte olduklarını belirtmişlerdir.

Katılımcılara ait bazı görüşler şu şekildedir:

K1: “Sınıf içi eğitimde öğrencilerle iletişim daha rahat oluyor ama maalesef çevrim içi eğitimde bu durum zorlaşıyor. Bazı öğrenciler kameralarını açmak istemiyor (Bir sebep

söyleyerek) internette bağlantı zayıflığı, görüntü donması ya da bağlantı kopması olabiliyor. Öğrencilerin bazı becerilerdeki gelişimlerini takip etmek daha zor oluyor (Özellikle yazma becerisi). Ayrıca çevrim içi ders saatleri daha farklı düzenlenmeli uzun ders saatleri çevrim içi eğitim için çok da uygun değil.”

K5: “1. Yüz yüze iletişim ve etkileşim açısından kısmen eksik, 2. Yazma ve sözlü anlatım becerilerini geliştirmek zor, 3. Sosyalleşmemek, 4. Ev ve iş yeri mefhumu birbirine karıştı.”

K8: “Bel ve sırt ağrıları.”

K9: “Uzun süre masa başında oturmanın fiziksel sorunlara sebep olması, -Öğrencilerle yeterince etkileşime geçememek, dersi anlatırken el, kol, jest ve mimikleri sınıftaki gibi yeterince ve etkili kullanamamak.”

K23: “Öğrenciyi derse odaklamakta güçlük, vücut dilini kullanamıyor ve öğrencinin beden dilinden, bakışlarından öğrencinin konuyu anlayıp anlamadığını anlayamamak. Tahtayı istediğim verimlilikte kullanamamak.”

Katılımcılara sorulan “Yeni Hitit Seti’nin çevrim içi dersler için uygun olduğunu düşünüyor musunuz? Niçin?” sorusuna verilen yanıtlar değerlendirildiğinde Yeni Hitit Seti’ni çevrim içi dersler için bazı katılımcıların uygun bulduğu (n=5), bazı katılımcıların kısmen uygun bulduğu (n=5), bazı katılımcıların ise uygun bulmadığı (n=14) sonucuna ulaşılmıştır. Yeni Hiti Seti’ni çevrim içi dersler için uygun bulan K3 adlı katılımcı setin öğrenci seviyelerine uygun olduğunu, K7 adlı katılımcı ise setin tüm becerileri kapsadığını düşündüğünü belirtmiştir. Bazı katılımcılar (n=3) Yeni Hitit Seti’nin çevrim içi dersler için yeterli olduğunu belirtmiş olup bununla ilgili bir açıklama yapmamışlardır.

Yeni Hitit Seti’nin çevrim içi dersler için “kısmen” uygun olduğu yanıtını veren katılımcılar Yeni Hitit Seti’ndeki dinleme etkinliklerinin ilgi çekici olmadığını (n=1), çevrim içi derslerde öğrencilerin konuşma etkinliklerine daha fazla ihtiyaç duyduklarını ama kitapta bu tür etkinliklerin az olduğunu (n=2), setin bazı bölümlerinin çevrim içi öğretim için uygun olmadığını (n=2) ve bazı bölümlerin değiştirilerek daha ilgi çekici temaların kullanılması gerektiğini (n=1) belirtmişlerdir. 1 katılımcı ise setin kısmen yeterli olduğu yanıtını vermiş olmakla birlikte herhangi bir açıklama yapmamıştır.

Yeni Hitit Seti’nin çevrim içi dersler için uygun olmadığını (n=14) belirten katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar değerlendirildiğinde Tablo 7’deki temalar ortaya çıkmıştır.

Tablo 7. Öğreticilerin Yeni Hitit Seti’ni Çevrim İçi Derslere Uygun Bulmama Sebepleri	
Temalar	Kişi Sayısı (n)
Yüz yüze öğretim için hazırlanmış bir kitap olması	5
Konuşma etkinliklerinin az olması ve görsellerle desteklenmemesi	1
PDF versiyonunun kullanışlı olmaması	3
Yoğun ve ağır bir kitap olması	4
Dilbilgisi konularına ayrıntılı yer verilmemesi	1

Yeni Hitit Seti'nin çevrim içi dersler için yeterli olmadığını düşünen katılımcılardan bazıları bu durumun sebebi olarak setin yüz yüze öğretim için hazırlanmış (n=5) olmasının yanında yoğun ve ağır bir kitap (n=4) olmasını görmekteyiz. Ayrıca setin çevrim içi dersler için hazırlanmış olan PDF versiyonunun kullanışlı olmamasının (n=3) da çevrim içi derslerde etkililiği azalttığını belirtmektedirler. 1 katılımcı setteki konuşma konularının yetersiz kaldığını ve konuşma etkinliklerinin konuya daha uygun görsellerle desteklenmesi gerektiğini belirtirken K24 kodlu katılımcı ise Yeni Hitit Seti'nde dilbilgisi konularına ayrıntılı yer verilmesinin set için bir eksiklik olduğunu ifade etmiştir. 2 katılımcı ise Yeni Hitit Seti'nin çevrim içi dersler için uygun olmadığını belirtmekle birlikte nedenleri hakkında bir açıklama yapmamıştır.

Katılımcılara ait bazı görüşler şu şekildedir:

K9: *“Maalesef hayır. Sınıf ortamına uygun hazırlandığı için çevrim içinde yeterince etkili faydalanamıyoruz.”*

K10: *“Hayır; içeriğinin ağır ve öğrenim açısından yorucu olduğu kanısındayım.”*

K19: *“Hayır düşünmüyorum. Çevrimiçi derslerde öğrenciyi derse daha çok dâhil edebilmenin yollarını bulmalıyız. Hitit öğrencinin dâhil edilebileceği bir kitap değil, sürekli öğrenciye rehberlik etmek açıklama yapmak gerekiyor. Yönergeleri soruları anlamakta zorlanıyorlar; sürekli açıklama yapmak gerekiyor. Konuşma konusuna daha çok ağırlık verilmeli, görsellerle desteklenmeli. Bu görseller öğrenciyi konuşmaya yönlendirecek, konuşmasına katkı sağlayacak görseller olmalı.”*

K21: *“Hayır; pdf si kullanışlı değil.”*

K24: *“Hayır, yeterli değil. Dilbilgisi açısından daha fazla ayrıntılı bilgi olmalı kitaplarımızda.”*

Katılımcılara sorulan *“Kullanmakta olduğunuz “Zoom” adlı ara yüzün ihtiyaçlarınızı karşıladığını düşünüyor musunuz?”* sorusuna katılımcıların büyük çoğunluğu (n=20) Zoom'un çevrim içi derslerde ihtiyaçlarını karşıladığını, 4 katılımcı ise Zoom'un çevrim içi derslerde ihtiyaçlarını karşılamadığını belirtmiştir. Soruya olumsuz yönde cevap verilenlere sorulan *“Bir önceki soruya cevabınız “Hayır” ise Zoom ara yüzüne eklenmesini istediğiniz araçlar/ özellikler nelerdir?”* sorusu sorulmuş ve verilen cevaplar değerlendirildiğinde Tablo 8'deki temalar çıkarılmıştır.

Tablo 8. Öğreticilerin Zoom Ara Yüzüne Eklenmesini İstedikleri Özellikler	
Temalar	Kişi Sayısı (n)
Aynı anda ses ve görüntü paylaşımı özelliğinin geliştirilmesi	3
Anlık test/anket yapabilme özelliğinin eklenmesi	1
Yazma etkinlikleri yapabilmek için bir özellik eklenmesi	1
Whiteboard'un daha işlevsel bir hale getirilmesi	1

Katılımcılardan 3'ü Zoom'da ses ve görüntünün aynı anda paylaşımıyla ilgili sorunlar yaşadığını ve bunun geliştirilmesi gerektiğini (n=3) belirtmiştir. Anlık test/anket yapabilmek özelliğinin eklenmesi, yazma etkinlikleri için bir özellik eklenmesi ve whiteboard'un daha işlevsel hâle getirilmesinin Zoom'u daha etkili bir hale getireceğini düşünen katılımcıların sayısı ise 1'dir.

Katılımcılara ait bazı görüşler şu şekildedir:

K3: *"Aynı anda ses ve görüntü paylaşımaması sorun oluşturuyor."*

K12: *"Öğrencilere anlık test yapabilmek, ya da yazma etkinlikleri için kullanabileceğimiz bir ekranın da olması gerektiğini düşünüyorum."*

K23: *"White boardu daha işlevsel hale getirecek özellikler"*

4. Sonuç

Her geçen gün daha da gelişen ve ulaşılabilir hâle gelen bilgisayar teknolojileri ve internet artık hayatımızın her alanında kendini göstermekte ve insanların işlerini kolaylaştırmaktadır. Bilgisayar ve internet teknolojileri alanında yaşanan bu gelişmeler hiç kuşkusuz ki eğitim sektörünü de etkilemekte ve yeni teknolojilerin ya da eski teknolojilerin modernize edilerek kullanımına olanak sağlamaktadır. 2020 yılının sonlarına doğru Çin'de ortaya çıkan Korona virüs bütün dünyaya yayılmış ve bütün sektörler gibi eğitim sektörünü de olumsuz yönde etkilemiştir. İnsanın en önemli ihtiyaçlarından biri olan eğitimin bu salgın döneminde de devam ettirilmesi önemliydi. Bu sorunun çözümü için eğitim kurumlarının büyük çoğunluğu tarafından hızlı bir reaksiyon gösterilerek çevrim içi öğretimin uygulanması kararı alındı. Bu durum yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde de uygulanmaya başlandı. Çünkü bu alanın hitap ettiği öğrenci profili yabancı öğrencilerden oluşmaktadır ve salgın sürecinde bu öğrencilerin büyük bir bölümü ülkelerine dönmeyi tercih etmişlerdir. Verilen bu hızlı kararlar eğitim-öğretim faaliyetlerinin devam ettirilmesi açısından önemliydi. Fakat buna ne kadar hazır olduğuyula ilgili farklı görüşler bulunmaktaydı. Bu çalışmada, Ankara Üniversitesi TÖMER İstanbul Şubelerinde çevrim içi olarak yabancılara Türkçe öğreten öğretmenlerin/okutmanların Covid-19 salgınıyla birlikte başlayan çevrim içi derslere yönelik görüşleri analiz edilerek uygulanmakta olan çevrim içi sistemin artıları, eksileri, öğretmenlerin/okutmanların karşılaştığı sorunlar ve beklentileri ortaya çıkarılarak yabancılara Türkçe öğretimi alanı özelinde çevrim içi sistemlerin iyileştirilmesi veya geliştirilmesine yönelik öneriler getirilmiştir.

Araştırma sonucunda, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun daha önce çevrim içi eğitimle ilgili bir eğitim almadıklarını belirtmekle birlikte böyle bir eğitimin; çevrim içi dersler için daha etkili materyaller geliştirme, öğrenim sürecini daha verimli hale getirme, çevrim içi sınıfların kontrolü ve ders esnasında oluşabilecek durumları öngörebilme yeteneği kazanma ve çevrim içi derslerde kullanılan araçlar hakkında daha fazla bilgiye sahip olup bu bilgileri rahat bir şekilde ihtiyaçları doğrultusunda kullanabilme konularında kendilerine katkı sağlayacağını düşündükleri görülmüştür. Bu eğitimlerin öğretmenlere bu alanda kazandıracığı bilgiler yanında aynı zamanda öğretmenlerin konuya daha da hâkim olmalarına ve derslerini daha bir özgüvenle

işlemelerine büyük oranda katkı sağlayacağı da açıktır. Lloyd, Byrne ve McCoy (2012), çevrimiçi öğretimin önündeki en yaygın engelleri belirlemeye çalıştıkları çalışmalarında öğretmen üyelerinin çevrim içi eğitime katılımını olumsuz yönde etkileyen faktörlerden bazılarının yetersiz öğretmen eğitimi ve yetersiz teknoloji desteği olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çalışma, bu yönüyle çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

Görüşme sorularına ilişkin bulgular incelendiğinde dikkat çeken başka bir nokta ise becerilerin geliştirilmesiyle ilgili yaşanan sorunlardır. Öğreticilerin çevrim içi derslerde bütün düzeylerde yazma becerisini geliştirmekte oldukça zorlandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğreticiler bu durumu çevrim içi öğretimin en büyük dezavantajı olarak görmektedirler. A1 ve A2 düzeylerinde yazma becerisi dışında karşılıklı konuşma, sözlü anlatım ve dinleme becerilerinin geliştirilmesi konusunda zorlanıldığı görülmektedir. Süğümlü (2021)'nin *Uzaktan Eğitim Yoluyla Türkçe Öğretimi Üzerine Bir Örnek Olay* adlı makalesine göre öğreticilerin geliştirmekte zorlandıkları beceriler sırasıyla yazma ve konuşma becerileridir. Bu bulgular çalışmamızda ulaştığımız bulgularla örtüşmektedir.

Öğreticilerin çevrim içi derslerin avantajlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde; zaman, mekân ve ulaşımdan tasarruf temasının ön plana çıktığı görülmektedir. Salgın dönemi ile başlayan çevrim içi derslerle birlikte İstanbul gibi büyük şehirlerde çalışan öğretmenler iş yerine ulaşmak için yolda harcadıkları zamandan ve ulaşım için yapılan masraftan tasarruf ettiklerini belirtmişlerdir. Bunun yanında ev konforunda derslerini yapmanın da kendileri için büyük bir kolaylık olduğunu ve böylece Covid-19 salgınına yakalanma risklerini en aza indirdiklerinden çevrim içi derslerin kendileri için güvenli bir ortam oluşturduğunu belirtmişlerdir.

Ayrıca çevrim içi dersler daha fazla ülkeden daha fazla öğrenciye ulaşılmasını sağlamıştır. Ulaşılan farklı kültür ve ülkelerdeki öğrencilerle iletişime geçilmesi öğretmenlerin farklı ülke, kültür, dil, din ve eğitim seviyesinden öğrenciyle tanışmasını sağlayıp daha fazla tecrübe kazanarak bu alanda kendini geliştirmesine de yardımcı olmaktadır. Tüm bunlara ek olarak çevrim içi derslerde görsel ve materyallerin internet aracılığıyla eş zamanlı olarak öğrencilerle daha hızlı ve etkili bir şekilde kullanılabilir olması da öğretmenler açısından avantajlı bir durum oluşturmaktadır. Alan (2020)'in *Türkçenin yabancı dil olarak çevrim içi öğretime yönelik öğretim elemanı görüşleri* adlı çalışması ile Güngör, Çangal ve Demir (2020)'in Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretime ilişkin öğrenci ve öğretici görüşlerini inceledikleri çalışmalarında; uzaktan/çevrim içi Türkçe öğretiminin materyal kullanımı açısından öğretmenlere geniş imkanlar sunduğu yönünde çalışmamızdakine benzer bir sonuca ulaşılmıştır.

Öğreticilerin çevrim içi derslerin dezavantajlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde; ders saatlerinin uzun olmasından kaynaklanan hem öğretici hem de öğrencilerin odaklanma sorunları ve öğrencilerle iletişim kurmakta yaşanan sorunlar ilk bakışta göze çarpan önemli olumsuzluklardır. Ayrıca uzun süren ders saatleri ve hareketsiz kalınması yüzünden öğretmenlerin göz, bel ve boyunla ilgili sağlık sorunları da yaşadıkları ve bu durumun yaşam kalitelerini olumsuz yönde etkilediğini belirlenmiştir. İnternet ve elektrik kesintileri, bilgisayarların arızalanması,

kullanılan ara yüzün geçici süre kullanılamaması veya ev ortamında kontrol dışı gelişen olaylara bağlı olarak yaşanan gürültüler dersin işlenişini olumsuz yönde etkilemektedir. Çevrim içi derslerde öğreticilerin jest, mimik ve beden dilini yeterli ve etkili şekilde kullanamadıkları ve bilginin öğrenciye ulaşip ulaşmadığını kontrol etmenin yüz yüze eğitime göre daha zor olduğu saptanmıştır.

Öğreticilerin kendilerini yüz yüze sınıflarda daha rahat hissettikleri görülmüştür. Öğreticilerin, öğrencilerle daha kolay iletişim kurulabilmesi, jest, mimik ve beden dilinin daha rahat kullanabilmesi, göz temasının rahatça kurulabilmesi, öğrencileri kontrol etmenin daha kolay olması gibi sebeplerle yüz yüze sınıflarını tercih ettikleri belirlenmiştir. Bunlara ek olarak; yüz yüze sınıfların daha verimli olması, geribildirim anında verilebiliyor olması ve sorunlara anında müdahale edilebilmesinin öğretmenler açısından yüz yüze sınıfların tercih edilme sebebi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların çevrim içi derslerde Zoom adlı ara yüzü kullandıkları ve genel olarak bu ara yüzden memnun oldukları görülmüştür. Ancak bazı özelliklerin eklenmesiyle birlikte dil öğretiminde daha da etkili bir ara yüz haline gelebileceğini eklemiştir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynakça/References

- Alan, Y. (2020). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Çevrim İçi Öğretime Yönelik Öğretim Elemanı Görüşleri*.
- Ally, M. (2008). *Foundations Of Educational Theory For Online Learning*. In *The Theory And Practice Of Online Learning (2.ed., pp.15-45)*. Anderson, T. (Ed.). Edmonton: AU Press.
- Anderson, A. (Ed.) (2008). *The Theory And Practice Of Online Learning* Athabasca Ab: Athabasca University Press.
- Anohina, A. (2005). Analysis Of The Terminology Used In The Field Of Virtual Learning. *Educational Technology And Society*, 8(3), 91–102.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni normal paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6 (3), 122-142.
- Feldman, R., & Zucker, D. (2002). *Teaching And Learning Online- Communication, Community And Assessment, University Of Massachusetts*.
- Govindasamy, T. (2001). Successful Implementation Of E-Learning Pedagogical Considerations. *Internet And Higher Education*, 4(3–4). Doi:10.1016/S1096-7516(01)00071-9
- Güngör, H., Çangal, Ö. Ve Demir, T. (2020). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Uzaktan Öğretime İlişkin Öğrenci Ve Öğretici Görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(3). Doi:10.17152/Gefad.756612

- Kanninen, E. (2008). Learning Styles and E-Learning. Yüksek Lisans Tezi. Tampere University of Technology, Finlandiya. Retrieved from: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.455.2424&rep=rep1&type=pdf>
- Khan, B. H. (2001). *A Framework For Web-Based Learning*. Englewood Cliffs, Nj: Educationa Technology Publications.
- Lloyd, S. A, Byrne, M. M. Ve Mccoy, T. S. (2012). Faculty-Perceived Barriers Of Online Education. *Journal Of Online Learning And Teaching*, 8(1).
- ÖSYM (2020). Üniversitelerimizde Küresel Salgın Sürecinde Uzaktan Öğretim Uygulamaları Anket Sonuçları. Erişim adresi: <https://covid19.yok.gov.tr/Documents/AnaSayfa/uzaktan-ogretim-anketi.pdf>
- Sancho, T. V. (2007). Online Learning And Teaching İn Higher Education: By Shirley Bach, Philip Haynes, And Jennifer Lewis-Smith. *Social Science Computer Review*. Doi:10.1177/0894439307302857
- Saul, C. (2004). *Overview Of Online Learning* (2nd Edition). Hrd Press: Amherst.
- Süğümlü, Ü. (2021). A Case Study On Teaching Turkish Through Distance Education. *International Journal Of Psychology And Educational Studies*, 8(1). Doi:10.17220/İjpes.2021.8.1.278
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zhao, Y. (2020). Covid-19 As A Catalyst For Educational Change. *Prospects*, 1-5. Doi.Org/10.1007/S11125-020-09477-Y.